

Motion till riksdagen 2024/25:2020

av **Susanne Nordström m.fl. (M)**

Säkerställande av långsiktig finansiering av forskningsprogram av strategisk betydelse

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda hur kunskapscenter inom utbildning och akademisk forskning som byggs upp under stora privata forskningsprogramssatsningar kan behållas och vidareutvecklas efter att privat finansiering avslutas och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har de senaste åren sett en rad historiskt stora, privat finansierade forskningsprogram inom strategiskt viktiga områden. Bland dessa program återfinns Wallenberg AI, Autonomous Systems and Software Program (WASP), ett av de största forskningsprogrammen i modern tid som främjar forskning inom artificiell intelligens. Andra framstående satsningar inkluderar Wallenberg Wood Science Center (WWSC), Wallenberg Initiative Materials Science for Sustainability (WISE), Wallenberg Centre for Quantum Technology (WACQT) och Data-Driven Life Science (DDLs).

Dessa program spelar en central roll för Sveriges långsiktiga strategiska intressen då de inte bara bygger upp kritisk kunskap inom forskning, utan också skapar en kontinuerlig ström av kvalificerade ingenjörer och doktorander inom områden som AI, kvantteknologi, hållbara material och biomedicin. WASP, exempelvis, har inte bara stärkt vår nationella forskningskapacitet inom AI, utan har även utbildat tusentals ingenjörer och doktorander som bidrar till att säkerställa Sveriges långsiktiga konkurrenskraft på den globala arenan.

Detta är avgörande, inte minst för att stödja införlivande av ny teknik i både befintliga och framtida innovationssatsningar. Dessa omfattar allt från befintliga industriföretag och entreprenörsdrivna initiativ till kommande satsningar inom offentlig sektor – områden där AI och annan avancerad teknologi blir alltmer avgörande.

Utmaningar med spetsforskningens natur

Spetsforskning är dock per definition lättflyktig. Den drivs av individers strävan att vara i framkant i en global konkurrenssituation. Forskare inom dessa områden är i regel starkt internationellt orienterade och tenderar att flytta dit där de bästa finansieringsmöjligheterna finns. Om forskningsmiljöer inte längre kan erbjuda tillräckligt med resurser och stöd riskerar vi att förlora några av världens bästa forskare till andra länder.

Det är viktigt att förstå att många av dessa forskningsprogram har ett slutdatum för den privata finansieringen, och det innebär en reell risk för att Sverige tappar både forskningskompetens och innovationsförmåga. Dessa forskningsinitiativ har redan lagt grunden för Sveriges framtida position inom viktiga globala forskningsområden, och det skulle vara ett stort strategiskt misstag att låta dessa insatser avta när den privata finansieringen upphör.

Behov av statlig strategi och stöd

För att säkerställa att dessa program, och att de kunskapscenter som programmen har etablerat på våra större universitet, kan fortsätta att utvecklas och bidra till svensk forskning och innovation på lång sikt, är det nödvändigt att staten redan nu tar ansvar för att utreda vilka områden som behöver fortsatt stöd. En sådan utredning bör överväga hur Sverige kan behålla och vidareutveckla den kapacitet och spetskompetens som dessa privata forskningssatsningar har byggt upp.

Detta är inte bara en fråga om att upprätthålla forskningskapacitet, utan om att stärka Sveriges roll som en ledande nation inom framtidens teknologi och innovation. Genom att säkerställa att dessa forskningsprogram kan fortsätta, även efter den privata finansieringens slut, kan vi behålla vår position i den globala konkurrensen och samtidigt säkerställa att Sverige fortsätter att vara en drivande kraft inom områden som AI, kvantteknologi och hållbara material.

Susanne Nordström (M)

Marie Nicholson (M)

Anna af Sillén (M)

Katarina Tolgfors (M)